

QAFAR CƏFƏRLİ

(hekayələr)

SON NƏFƏSDƏ

- Həə... Qismətimdə bu da varmış... Bu yaşında bu günü də görməli imişəm. Onsuz da həyatda hər şey ürəyin istədiyini kimi olmur. Neyləmək olar. Dözməkdən başqa yolum yoxdur. Bu da bir ömürdür, yaşayıram. Binanın girişində dayanacaq qız həqiqətən gözəl idi. Elə bil Allah Təalanın boş vaxtına düşüb, tələsib eləmədən bərbəzəyini verib. Amma nə olsun ki... Bu yaşda o mənim nəyimə lazımdır. Keçdi qardaş, keçdi və bir də geri qayıdan deyil. Bu zəhrimar işıq da düz gözüme düşür. Başımı yana əyim ki, şüa gözüme deşməsin. İnsafən burda adamla çox mədəni rəftar edirlər. Deyəsən, bu "mədəniyyət" də daha çox pul qopartmağa xidmət edir axı. Küçənin tündə asfaltın üstündə oturan o çəlimsiz, büzüşüb yumağa dönmüş qadına lap yazığım gəldi. Kirişməyə oturub yoldan keçənləri yazıq-yazıq seyr edirdi. Arıq və qara əllərinin üstündəki şişmiş damarlar da ki, adamın gözüne girirdi. Ovcuna beş manatı qoyanda gözlərində İlahi bir sevinc parıldadı, simasında minnətdarlıq hissini açıq-aydın gördüm. Vallah, indiki zamanda oxuyub baş xarab etməyə dəyməz. Bir-iki dükanın ola, icarəyə verib əllərin cibində kefi içində yaşamaq olar. O dükanları isə qazanmaq lazımdır. Heyf ki, artıq gecdir. Deyəsən, elə müəllim pensiyası ilə sürünə-sürünə yaşamağa məhkumam. İndiki vaxtda ağıllı adam maşınla Bakıya gəlməz. Maşının benzin pulu ilə iki-üç dəfə şəhərə gedib-gəlmək olar, o ki qaldı, on beş ilin "Jiquli"si ola. Hələ radarları demirəm, hər tinbaşı bir radar, cərimələri yada

salanda adamın boğazı quruyur. Görəsən, bu radar pulları hara gedir, həmin pula kim nəzarət edir? Milyonlar var e... orda. Dostum Eldar düz deyir: "Bakının bir küçəsindəki radarların sayı o boyda Kiyev şəhərində yoxdur". İş yoldaşım Akif müəllimin də vəziyyəti çox pisdür, deyirlər bu gün-sabahlıqdır. Neyləyim, əlimdən nə gəlir ki, ona kömək edim. Yaxşısını Allah bilir. Sən Cəmilə fikir verdin? Kimin qucağında oturduğunu küllü-ələm bilsə də özünü bilməməzliyə vurur. Adamla da elə danışır ki, guya bu böyük bir istedaddır, hər şeyi bilir. Müdirini bu gün çıxartsalar, əmrin mürekkəbi qurumamış onun da mitilini çölə atarlar. Qənbərin hərəkəti heç xoşuma gəlmir. Arvadı ağır xəstə, o isə sevgilisi ilə şəhərə gəzməyə çıxır, hələ keçən il sanatoriyada da dincəliblər. Özünə haqq qazandırır ki, evdə oturmaqdan başı pozulur, xəstəyə baxa-baxa özü də xəstələnir. Arada bunu edir ki, beyni təzələnsin. Gülmirə də bərk həyacanlı idi. Zalım qızı elə bil məni gedərgəlməzə yola salır. İnsafən həyat yoldaşı kimi üstümdə zəhməti çox olub. Heç mən də onu incitməmişəm. Arada boş şeylər üstündə küsür. Özü demişkən o məsələdə kişinin ipinin üstünə odun yığmalı deyil, iki qaş arasında bildiyini edər. Ayda-ildə bir dəfə sanatoriyaya gedəsən və orda da Həzrəti Məryəmin nəvələrinə əl sürtməyəsən, heç insafdan deyil axı? Gör nə boyda binadır, içində əməlli-başlı azmaq olar. Hər kabinetdə elə soyuqqanlıqla adamdan pul istəyir və alırlar ki, heç ruhun da incimir. Hələ deyirlər ki, bura dövlətə

məxsusdur. Yalansa mənim günümə düşəsiniz. Dövlət adı airtında çapıb talayırlar. Elə bil ki, bu "dövlət" dədələrindən miras qalıb. Demirlər ki, bu dövlət elə bu xalqındır və vəzifəsi də xalqına xidmət göstərməkdir. Sabahda-zadda gərək Ariflə görüşüm, deyəsən, xətrinə dəydim. Düzəlməyinə ümidim olmasa da ona gərək bir şans da verəydim. Yıxılanın başını kəsmək insafdan deyil. Gərək ondan halallıq alım. Kərəmə əvvəldən etibarım olmayıb da. Bunu bilə-bilə şirin dilinə aldanıb ona yenə borc pul verdim. Gərək Gülmirəyə deyəydim. Kərəmin Allahı yoxdur. Ölüb eləsəm, nəinki pulu verməz, heç boynuna almaz. Yazıq atam, anam bu dünyada bir gün görmədilər. Kaş, keçən günləri qaytaraydılar, onların qulluğunda elə durardım ki. Səhvlərim cavanlığımla bağlı olub, bilə-bilə etməmişəm. Amma keçmiş axar çaydır, bir daha təkrar olmaz, geri dönüşü mümkünəzdir. Deyəndə ki, sevgi evlənənə kimi davam edir, ondan sonra qarşılıqlı hörmət olur, heç kim mənə inanmır. Fikir vermisinizmi, sevgi simvolları kimi tanıdığımız Leyli və Məcnun, Romeo və Cülyetta, elə başqaları da imkanlı, pullu kişilərin uşaqları olublar. Heç gör kasıb uşaqlarından sevgi qəhrəmanları çıxıbmı? Əsla yox! Bu dusturun da müəllifi özüməm: "Pulsuzluq sevgi ilə əks mütənasibdir". Bu zəhrimar da nazlana-nazlana axır. Hara tələsir e, dərdi yox, qəmi yox. Əslinə baxanda onun da ömrü son damcıda bitir. Hər damcı ilə ömründən bir səhifə düşür. Deyəsən, hələ bir saata kimi yaşayacaq. Vallah, o Məmiş

müəllimə söz tapmıram deməyə. Hər dəfə söhbətində ölkədə haqsızlığın baş alıb getməyindən şikayətlənir, özümüz birtəhər yaşasaq da uşaqları çətin günlər gözlədiyini bəyan edir. Amma seçkilərdə topa ilə bülleteni də elə özü atır. Üstündə də deyir ki, bəs neyləyim, balalarım acından ölməlidir? Burdan çıxan kimi gedib qızlarımı ziyarət edəmə, onların ata ocağında həmişə gözləri olur. Nəvələrimi də bir-bir görüb hədiyyələrin verərəm. Qonşu Əbdul müəllimin vəziyyəti görün necədir? Yazıq gündə ölüb dirilir. Xərçəngi Allahın lənətinə gəlsin, qırdı bu milləti. Ölümün yarısından çoxu bu murdarın payına düşür. Elə bil ölkəyə xərçəng virusu atılıb. Arada fikirləşirəm ki, kimlərsə bu xəstəliyin yayılmasında maraqlıdılar. Axı, burda böyük, çox böyük pullar dövr edir. Balaca oğlanı da ev eləsəydim, canım dincələrdi. Bu ağır yük də mənim çiyimdədir. Heyif deyildi bizim vaxtlar, valideynin bir sözünü iki eləməzdik. İndiki uşaqlarla bacarmaq olmur. Başım deyəsən dumanlanır. Bunlar hara getdilər, ətrafda kimsə görünmür. Bayaقدan bir-birinə ilişirdilər. Başımın üstündəki işıq da saralmağa başlayır. Bəs gözlərimi niyə açə bilmirəm? Birdən ölüb edəmə. Allah, qurbanın olum, belə eləmə, mənə yazığın gəlsin, subay balam var. Bax, ağı işığa bürünmüş bir nəfər üstümə gəlir. Gəlir, gəliir...

-Hə qızlar, xəstəni əməliyyat otağına aparın.

6-7 oktyabr 2019-cu il.

BİR ÖMÜR SEVGİ

Anamın əziz xatirəsinə

Anadan soruşdular:

-Övladlarından hansını daha çox istəyirsən?

Ana cavab verdi:

-Böyüyənə qədər ən kiçiyini, sağalana qədər xəstəsini, evə qayıdana qədər səfərdə olanını və nə qədər ki, nəfəs alıram hər birini.

Ailədə iki oğlan, bir qız idik. Yaşda böyük olan bacım və kiçik qardaşım iki yaş fərqimiz var idi. Atam sənət məktəbini bitirib traktor sürdüyündən işləmək üçün onu ətraf rayonlara göndəridilər.

Günlərlə, bəzən isə həftələrlə evə gələ bilmirdi. Ailənin bütün yükü anamın o zərif çiyinlərində qərar tutmuşdu. Üstəlik də insanların məcburi cəlb olunduqları kolxoz-sovxoz işləri bitib tükənmək bilmirdi. Gecələr yuxuya gedərkən bədənindəki ağırlardan ufultusunu eşidənlər anamın bu dəqiqə ölümə təslim olacağını düşünməkdən başqa çarələri qalmazdı. Onun köməyi, "arxa, dayağı" isə bacım idi. Yaşından tez böyüsə də səkkiz yaşı hələ tamam olmayan bacım: "Sən daha böyük qızsan", - kəlmə-

lərinin ağırlığını öz arıq, sısqqa bədəni ilə bütün günü daşmalı olurdu.

Həmin ili qış çox sərt keçirdi. Hər tərəf bəmbəyaz qarın ağuşunda idi. Evlərin damlarından buz sırğaları nərdivan kimi göydən sallanırdı. Soyuq iliyə kimi işləyir, insanın bütün için-içalatını dondururdu. Nəql edəcəyim hadisə həmin soyuq qış günlərin birində baş verdi.

Səhər tezdən kolxoz işinə gedərkən anamın: "Uşaqların yerini isti edərsən", - tapşırığını canbaşa yerinə yetirən bacım eyvandakı odun topasından qucağında gətirdiyi odunları növbəti dəfə peçə doldurdu. İri közlərin üstünə yığılmış odunlar biriki dəqiqənin içində alışıb çırtı-çırtıla yanmağa başladı. Bacım yumurta qaynadıb səbir və hövsələ ilə günorta yeməyimizə verdi, çayımızı içirdi. Mən və qardaşım, hərəməz bir tərəfdə oyuncaqlarla oynayırdıq. İstinin təsirindən, bir tərəfdən də götür-qoyumuzdan bacım yorulub oturduğu yerdəcə yuxuya getmişdi. Hər şey qəfildən baş verdi. Qardaşımın qışqırıq səsinə yerimizdən dik atıldığımız. Bacım çətinliklə də olsa köz kimi qızarmış peçin üstündə çabalayan uşağı bir təhər yerə sala bildi. Qardaşımın üz, qol və ayaq dərisi hələ də cızhacıyla yanırdı. Nə qədər vaxt keçdiyini bilmədik, amma bu vaxtda qışqırtımızı, ağlayıb şivən qopartmağımızı eşidən, səsimizə səs verən olmadı.

Evə dönərkən qardaşımın faciəsindən xəbər tutan anam havalanmadısa Allahın bizə yazdığı gəldi. Səsi göyə bülənd olan qardaşımı görəndə anamın qışqırtısı bu anda da qulaqlarımda səslənir. Uşağı qucağına götürmək istəyəndə bihuş halda yerə yıxılması, mənim və bacımın onun üstünə sərilməyimiz, bədəndəki ağırlardan qovrulmuş qardaşımın da anasını qucaqlayıb "Ana! Ana!" - deyib şivən qopartması indi də gözüm önündən getmir və yəqin ki, son nəfəsimə kimi xatirimdən çıxmıyacaq. Qışqırıq səsimizdən anamızın bihuş halı az çəkdi. Yazıq arvad hövüllü çölə atıldı, yarım metrədən artıq qarın içində o yan, bu yana qaçıb insanları köməyə çağırırdı. Yenidən evə qayıdıb ağlamağa belə taqəti qalmayan qardaşımı sinəsinə sıxıb yaralı bədəninə öpməyə başladı. Qardaşım anasını qucaqlayıb hıçqırtı ilə ağlayırdı. Mən və bacım ağlamağı saxlayıb heyrət içində qol-boyun olmuş ana-balaya baxırırdı. Bir neçə dəqiqədən sonra qonşuda yaşayan anamın qohumlarından olan Səbiyyə arvad bizə gəldi. Onun məsləhəti ilə əvvəlcə qardaşımın yarasına

yumurta ağı sürtüldü, sonrakı günlərdə isə çinar ağacının qabığı sirkəylə qaynadılıb alınmış maye ilə yanıqlara kompres qoyuldu, yaralar bağayarpağının əzilmiş yarpaqlarına büküldü. Qardaşımı Bakıda və ya rayon mərkəzində xəstəxana şəraitində müalicə etdirməyə maddi imkan olmadığından türkəçarə müalicələrlə kifayətlənməli olduq. Qardaşımın yaraları çox gec sağaldı. Amma yanq yerləri sanki qaynaq edilmiş kimi əcaib bir ət örtüyü ilə bağlandı. Bir müddət sonra isə yanq yerindəki damarlar büzüşüb yığılmağa başladı və hadisədən on bir ay keçmiş...

Qardaşımın vəfatından sonrakı bir neçə ildə ailəmizdə sevinməyə, deyib-gülməyə sanki yasaq qoyulmuşdu. Bu cür hissləri tamam yadırgamışdıq. "Zaman bütün dərdlərin dərmanıdır" - nahaq deyilməyib. Get-gedə hər şey öz məcrasına düşdü, bircə anamdan başqa. Arvadın üzü gülmür, ürəyi heç açılmırdı. Toy-düyündə də göz yaşlarını saxlaya bilmirdi. Həmin vaxtı əhvalımızın pozulduğunu görəndə: "Ay bala, sevincimdən ağlayıram", - deyərək bizə ürək-dirək verirdi. Hamımız bilirdik ki, anamız bizi sakitləşdirmək üçün belə deyir.

Atam üç il olardı ki, vəfat etmişdi. Beyin insultundan komaya düşüb sonrakı on gün ərzində bir kəlmə danışa bilməyən atamın bu cür ölümü anamı çox üzürdü. Yazıq arvad oturub-durub deyirdi ki, "Allaha bir can borcumuz var, amma bircə istəyim odur ki, məni dilsiz-ağızsız bu dünyadan aparasın". Anamın dərdsinin üstünə bir dərd də gəlmişdi. Dəfələrlə şahidi olmuşdum ki, anam təkliyinə salıb xıslı-xıslı ağlayır. Eşidirdim ki, getdiyi hüsr məclislərində nakam qardaşım üçün, atam üçün oxşamalar deyir. Gecə-gündüz qulluğunda dursam da arvad get-gedə geriləyirdi. İnsafən, həyat yoldaşım və balalarım da onun bir sözünü iki eləmərdilər. Hər dəfə işdən evə gələndə anamın bu halını görəndə və ya evdəkilər xəbər verəndə ki, o, otağında saatlarla ağlayıb, mən onu qucaqlayar, öpüb oxşayardım, özünə bu zülmü rəva görməsinin səbəbini soruşardım. Hər dəfə bir bəhanə ilə sualımdan yayınardı, "Qoca arvadım da, indi mənim həyatım keçmiş xatirələrə bağlıdır, fikir vermə",- deyirdi. Sonuncu dəfə, hardasa bir ay əvvəl çox yalvar-yaxardan sonra anam nəhayət ki, dərdsini açdı:

-Sən mənim ağıllı balamsan. El içində başımı həmişə uca eləmişən. Səndən razıyam, zəhmətimi də sənə çoxdan halal etmişəm. Oğlum, ürəyimdəki

sağalmaz yara qardaşınla bağlıdır. Onun dərdi son nəfəsimə kimi məni yandırır-yaxacaq. Qəbr evinə-cən bu dərdi çəkəsi olacağam. Uşağı dünyaya gətirmək Allahın əmridir, onu qorumaq isə mənim borcum idi. Kaş, ayaqlarım qırılıydı işə gedəndə. Balamı qoruya bilmədim. Mən...

Göz yaşı sözünü bitirməyinə imkan vermədi. Anamın qırıqla dolu məxmər kimi üzünə axan göz yaşı ordan çənəsinə, boynuna tökülürdü. Dəhşətli bir yanğı ilə, hıçqırıqla ağlaması ürəyimi parçaladı. Tez onu qucaqlayıb sinəmə sıxdım. Bir müddət belə qaldıq. Aralanıb göz yaşlarını sildim. Anam bir az toxtaqlıq tapıb sözünə davam etdi:

-Atanın ölümü də bir tərəfdən. Oğlum, sən də, ailən də mənim üçün hər şey edirsiniz, hər cür qulluğumu tutursuz. Bəyəm məsələ təkcə yeyib-içməkdə, geyinib-keçinməkdə, gəzib-dolanmaqdadımı? Yox, oğlum, sən mənə nə qədər əziz olsan da atan mənim ruh dostum, həmdərdim, ömür-gün yoldaşım idi. Axı, ona deyə biləcəklərimi sənə deyə bilmirəm. Həm də gör neçə illər biz bir yastığa baş qoymuşuq. Onun ruhu indi mənim canımda, qanımdadır. Bağışla məni, oğlum, bağışla ki, bu sözləri sənə deməyə məcbur oldum.

Uzun yalvar-yaxardan sonra anam söz verdi ki, bir də ağlamayacaq. Bilirdim ki, bu sözü də məni sakitləşdirmək üçündü. Çünki, hər dəfə məni qucaqlayanda yaşarmış gözləri ilə əlini bədənimdə gəzdərək xəyalında tapdığı "yanıq yerləri"ni sıgallayıb ah-uf etməsini anlamamaq mümkün deyildi. Mən artıq çoxdan bilirdim ki, anam üçün ən istəklili övlad illərdi ki, mən deyildim.

...Anamın halı tez-tez dəyişirdi. Müayinələr göstərirdi ki, onun səhhətində çox ciddi problemlər var, xüsusən də beyin-qan dövranında, ürək sisteminə. Müalicələr də lazımı effekti vermirdi. Buna rəğmən müayinə və müalicələrə ara vermirdim.

Aprel ayının axırları olsa da yazın gözəlliyi bitmək bilmirdi. Hər tərəf yam-yaşıl, gül çiçək içində idi. Ağac və kollardakı rəngbərəng çiçəklər insanlara könül xoşluğu bəxş edirdi. Təbiətin bu gözəlliyinə rəğmən anamın əhvalı da pis deyildi. Hər halda özü belə deyirdi. Buna nə qədər sevinsem də iş yerindən bir aylıq xarici ölkələrin birinə xidməti ezamiyyətə göndərilməyim barədə qəfil xəbər əhvalımı korladı. Anamın məsləhəti olmasaydı bəlkə də bundan imtina edərdim.

-Oğlum, get, bu da bir şansıdır düşüb. Həm dün-

yanı gəzib görərsən, həm də işinin xeyrinə olacaq. Mən də şükürlər olsun ki, yaxşıyam.

Evlə tez-tez əlaqə saxlayırdım. May ayının 6-da, atamın ad günündə etdiyim zəngdən sonra gözlərimə qaranlıq çökdü. Növbəti göz yaşlarından sonra anamın halı pisləşmiş və komaya düşmüşdü. Mən anamın səsini eşidə bilmədim.

Evə gəlməyim mayın on birinə təsadüf etdi. Anamı öz otağında yerdə, yorğan-döşəkdə üzü qibləyə uzatmışdılar. Artıq həkimlər dava-dərmanını kəsmişdilər. Otaqda bacım, bir-iki yaxın qohumumuz və ən yaxın rəfiqəsi var idi. Otağa girən kimi anamın ağappaq, donmuş sifətini gördüm, gözləri dərhal mənə zilləndi. Mən doluxsunsam da ona əziyyət verməmək üçün ağlamağıma güc gəldim. Yaxınlaşıb yanında çöməldim, əyilib gözlərindən öpdüm. Anamın göz bəbəkləri hərəkətsiz idi. Dikələndə anamın gözlərindən qulaqlarına tərəf axan göz yaşlarının bəm-bəyaz saçlarına qarışdığını gördüm. Dəsmalımı gözlərini, yanaqlarını sildim, saçını oxşamağa başladım. Bu arada qapı açıldı. Bacımın gəlini iki ay əvvəl dünyaya gəlmiş uşağı ilə otağa girdi. Bacım nəvəsinə nakam qardaşımın adını qoymuşdu. Uşaq anasının qucağında əl-qolunu oynatmaqla sanki yerə düşüb can üstündə olan "anasını" qucaqlamaq istəyirdi. Hava isti olduğundan uşağın əynində qolsuz köynək və qısa tuman var idi. Bacım uşağı qucağına alıb anamıza tərəf əyildi və astadan qulağına:

-Ana, bax, oğlun Bəxtiyar görüşünə gəlib. - dedi.

Anamın baxışları toppuş əllərini irəli uzadıb qırıq-qırıq, anlaşılmayan səslərlə "danışan" uşağa tərəf dikildi. Uşağın ılıq, ətirli nəfəsindən simasına bir məmnunluq ifadəsi hakim kəsildi. Birdən yuxudan ayılan kimi oldu, gözləri alacalandı. Çətinliklə də olsa sağ əlini yuxarı qaldırdı. Bacım uşağı yaxınlaşdıranda anam əlini onun bədənində gəzdirdi. Arvadın üzünü anındaca nurlandı, simasını bir sevinc işığı bürüdü. Gözlərinin kənarı qırıqlandı və ...qolu üstünə düşdü. Hıçqırıq səsləri otağı başına götürdü.

Anamın sevinc dolu gözləri naməlum bir nöqtədə ilişib qalmışdı. Onun nura boyanmış siması İlahi bir sevgiyə bürünmüşdü. Mən anladım ki, son nəfəsində nakam oğlunun bədənindəki "sağalmış" yaraların sevincini yaşayan anamın mələk ruhu bu dünyanı məmnun halda tərk etmişdir.

19-20 noyabr 2019-cu il